

Tillhörande detaljplan för fastigheten
FORSHEDA 5:109

KULTUR- OCH NATURMILJÖUTREDNING

Metod

Analysen av kultur- och naturvärden är utförd inom ett större yta på fastigheten Forsheda 5:109. Analysen består av kultur- och naturmiljöunderlag med information och dokumentation av registrerade kultur- och naturvärden i området, länsstyrelsens GIS-databas och riksantikvarieämbetets databas, fornsök samt en fältinventering.

Kulturmiljöer

Arkeologiska undersökningar och utredningar

Det finns inga arkeologiska utredningar eller förundersökningar är genomförda i undersökningsområdet eller i närområdet.

Registrerade kulturmiljöer och fornlämningar

Det finns inga registrerade kulturmiljöer och fornlämningar i undersökningsområdet eller i närområdet.

Bebyggelse och byggnader

Det finns ingen kulturhistorisk bebyggelse i undersökningsområdet.

Historiska kartor

Kartmaterialet består av följande:
Storskifteskarta, Forsheda, 1806.
Sockenkarta, Forsheda, 1850.

Häradskarta, Landeryd, 1871.
Ekonomisk karta, 1953, Forsheda 5D 8i.

Enligt Forsheda storskiftskarta från 1806 bestod undersökningsområdet av ängsmark och benämns ”*Forsheda byes ängar*”.

Enligt sockenkartan över Forsheda från 1850 bestod den större delen av undersökningsområdet ängsmark och i norr fanns ett mindre område med lövskog.

Enligt häradskartan från 1871 bestod den norra delen lövskog närmast Storån och i väster av barrskog. I den södra delen fanns öppen ej skogbevuxen mark.

Enligt den ekonomiska kartan från 1953 fanns en mindre åkerlycka öster om Storån. Marken kan varit uppodlad för hö, området hade enligt det äldre kartmaterialet utgjorts av mader, en karaktär av fuktig ängsmark. I den nordvästra delen mellan ävjan och riksväg 27 fanns åkermark. I den resterande delen av undersökningsområdet var marken beväxt med skog, varav den västra delen var mer tätbevuxen än den östra delen närmast Storån.

Vägsträckningen i undersökningsområdet och broplatsen över Storån är registrerade på samtliga kartor från 1806 till 1953.

Naturmiljöer

Registrerade naturmiljöer

I undersökningsområdet påträffades inga registrerade skyddsvärda naturmiljövärden i länsstyrelsernas GIS-databas eller i annan länd dokumentation.

Fältinventering, juni 2019

KULTURLÄMNINGAR OCH KULTURMILJÖER

I fältinventeringen påträffades två kulturlämningar som ej finns registrerade. Det består av två mindre stenbrott. Kulturlämningarna är från historisk tid och även sentida till dess karaktär och därför att betrakta som kulturhistoriska lämningar. Stenbrotten finns i den kuperade norra delen av undersökningsområdet. Kulturlämningarna består av att man har huggit ut stenmaterial från berggrunden.

I fältinventeringen påträffades den gamla landsvägen genom Forsheda, vägsträckningen som fanns före tillkomsten av riksväg 27. Den äldre vägen är grusad och används fortfarande, främst för rekreation.

Även en träbro över Storån återstår. Bron förbinder vägsträckningen på båda sidor av Storån. Såväl vägsträckan som broplatsen finns markerade på storskifteskartan 1806, sockenkartan 1850, häradskartan 1871 samt på den ekonomiska kartan, 1953. Väster om den äldre träbron finns stående huggna stenfundament på båda sidor om den äldre grusvägen.

Stenfundament, väster om träbron.

Den äldre träbron över Storån.

Biologiskt kulturarv

Inom området påträffades ett mindre biologiskt kulturarv. Det bestod av fingerborgsblomma, lupiner, vintergröna och en apel, äppelträd.

Apel, biologiskt kulturarv intill
Den äldre grusvägen.

Naturmiljöer

Den norra delen av undersökningsområdet mellan den äldre grusade vägen och riksväg 27 består av olika naturmiljöer med skogsmark. Området närmast väster om Storån består av plan fuktig mark och av igenväxande tät vegetation med träd och sly.

Storån med strandtzon.

Den täta vegetationen i strandzonen intill Storån ger skugga och skydd åt olika arter. Norr om grusvägen domineras vegetationen av tätväxande lövträd i olika åldrar och av sly. Söder om bron finns en trädskärm med tätväxande äldre granar.

Trädkärm med grova granar
intill Storån.

Strandzoner intill mindre vattendrag innehåller död ved, löv och organiskt material som är viktigt för olika arter. Strandzoner har som biotop hyser både biologiska och hydrologiska värden i egenskap som gränszon mellan land och vatten. Biotopen utgör även en spridningskorridor för arter som lever i gränzonen mellan vatten och land.

Nordväst om Storån finns en ävja, korvsjö som är något nedsjunken i terrängen. Ävjan är en bågformad och består av samling av vatten som har bildats av Storåns meandrande vattendrag. I mitten är en vattenspegel som är omgiven av starrgräs. På båda sidorna är sandbrinkar, beväxta med tät vegetation av lövträd och sly. Biotopen i undersökningsområdet inrymmer tät vegetation, död ved, stillastående vatten och föda som är viktiga för olika arter. Korvsjöar som inte är anslutna till huvudfåran har ofta stort värde som biotop för flera arter, ex groddjur och insekter.

Ävjan med tät och beskuggande vegetation
och med en vattenspegel i mitten.

Den norra delen väster om Storån och ävjan domineras av mer kuperad stenbunden terräng. I mitten är en kulle med berg i dagen, medan i den norra delen mot riksväg 27 är träringen flackare. Området kännetecknas av gles vegetation. Träden växer enstaka eller bildar mindre

klungor. Där växer enstaka större och höga träd av ek, björk och asp. I den nordvästra delen finns inslag av grova tallar.

Trädskärm med aspar och björkar.

Hela området kännetecknas av ett förhållandevis stort antal ekar i framförallt de mer stenbundna delarna av landskapet. Området norr om den äldre grusvägen har under senare år blivit avverkat. De kvarvarande träden växer i mindre grupper eller enskilt. Ett resultat av en avverkning efter stormluckor? De stora öppna ytorna och solljuset gynnar eken och skapar goda förutsättningar för en tillväxt av ekbeståndet i området.

Ekar norr om den äldre grusvägen.

Inom den norra delen av undersökningsområdet finns inslag av död stående och liggande ved beväxt med trätickor. Stående och liggande död ved är betydelsefulla för biodiversiteten och ekosystemens funktioner och större artrikedomar. Död ved har en viktig funktion för den biologiska mångfalden. Död ved, stående eller liggande trädstammar och stamdelar är en viktig biotop som utgör föda, boplats, växtplats och skydd åt olika organismer.

Stående död ved med trätickor.

I äldre träd bildas ofta småbiotoper i barkens strukturer, veden kan ge utrymme åt svampar och röta bildas. I senare stadier kan även håligheter och mulm bildas. Det är faktorer som gynnar olika rödlistade arter. Ihåliga grova träd kan även utgöra boplatser för olika arter.

Täktverksamhet

Ett område som avgränsas mellan den äldre grusvägen, fotbollsplanen och järnvägen har till stora delar används för täktverksamhet. Grus och sten har grävts ut från marken, vilket har inneburit att ytan har stora gropar bildats som delvis består av vatten eller sankmark. Området är beväxt med gräs, sly och lövträd. Även norr om den äldre grusvägen förekommer mindre utspridda ytor efter täktverksamhet.

Avlopp

Mellan fotbollsplanen och järnvägen är grop, ca 2 x 2 meter delvis omgivet av ett trästaket. Gropen innehåller en rör, avsett för avlopp och dagvatten?

Avlopp för dagvatten?

Friluftsliv och rekreation

I mitten av undersökningsområdet är en fotbollsplan med två mål. Intill den södra och norra sidan av fotbollsplanen finns även två mindre träbyggnader. Anläggningen verkar vara övergiven och utan skötselåtgärder. Fotbollsplanen finns registrerad på den ekonomiska kartan från 1953.

Fotbollsplanen söder om den äldre grusvägen.

Den äldre grusvägen i undersökningsområdet är en populär sträcka att använda för rekreation och friluftsliv. Vägsträckan löper över träbron och vidare på östra sidan av Storån.

Den äldre grusvägen, Belagd sedan 1806.

Storåns kanotled

Undersökningsområdet avgränsas i väster av Storån som även ingår i Storåns kanotled. Kanotleden bildades genom ett LONA-projekt (Lokal Naturvårdssatsning) i samverkan mellan Värnamo kommun och Forshedabygdens Näringsliv Projektet avslutades 2017 och kanotleden drivs vidare i Forshedabygdens Näringslivs regi.

Kanotleden är öppen för friluftsliv och turism och tillgänglig att paddla mellan sträckan Store Mosse och Bolmen. Längst med kanotleden ingår rastplatser och en flytbrygga för besökare. I projektet ingår även att informera om natur- och kulturvärden i landskapet genom skyltning längst med kanotleden och i närområdet samt en broschyr, en karta och en webb-sida.

För mer information, <http://storanskanotled.se/>

Källor

Länsstyrelsen i Jönköpings läns GIS-databas.
Fornsök, Riksantikvarieämbetet.

Historiska kartor, Lantmäteriet

Sockenkarta, 1850, Forsheda – ängsmark med lövträd

Generalstabskarta, 1871, Landeryd, lövskog

Laga skifteskarta, Västhorja by, 1862.

Generalstabskartan, Landeryd, 1871.

Ekonomisk karta, Forsheda, 1953.

Juni 2019

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN

Peter Andersson
Kommunantikvarie